

Поетичне мовлення у викладанні української мови як іноземної

Шокуров О.В.

ст. викл.кафедри української мови

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

м. Харків, Україна

e-mail: Oleksandr.Shokurov@khpі.edu.ua

Як відомо, проза та поезія – два види організації художнього тексту. Проза є неримованою, слабо ритмованою формою тексту. Поезія, як правило, є мовленням з чітко відчутним ритмом та римою. На побутовому рівні саме так сприймаються поетичні та прозаїчні твори. Хоч існують також такі твори, як романи чи повісті у вигляді віршів, білі вірші, нечітко структуровані «драбинчасті» поезії, хоку, танка (де може бути відсутніми не тільки рима, але й ритм)

Мистецтво, художня творчість у первісному суспільстві були нерозривно пов'язані з примітивними малюнками, танцями, обрядовими піснями. Ритмізоване мовлення швидше за все походило від робочих рухів, які супроводжувалися спочатку видихом, вигуком, що перетворилися на прості односкладні слова, згодом словосполучення, можливо, короткі речення. З часом ці повторювані кліше відтворювалися в обрядових діях, рухах, танцях. Мабуть, пізніше усі ці елементи дійства створили основу первісних фольклорних творів. Лексика їх на той час була спрощена, пристосована під простий ритм.

Прозаїчні твори з'явилися значно пізніше, коли розвиток мови досяг значного рівня та виникла необхідність фіксації великої кількості багатовимірних подовжених у часі подій чи фактів у письмовій формі (літописи, Біблія, апокрифи, богословські, релігійно-полемічні твори, навчальна література). З часом, коли навчання поширилося, коли читання книг стало

більш-менш звичною справою, помітили, що римовані, впорядковані структурно, ритмово тексти значно легше сприймаються, запам'ятовуються, краще організовані, лаконічніші, милозвучніші, впливають на естетичні почуття. Тому поезія отримала ніби «друге дихання», почала розвиватися, спираючись на складніше мислення, майстерніше володіння мовними ресурсами(так, з полісемії виникла метафоризація поетичного мовлення). Назвімо поетичне мовлення «допрозового» періоду первинним поетичним мовленням, «післяпрозове» – вторинним або сучасним.

З розвитком суспільства мова розвивалася, збагачувалася, ускладнювалася. Ускладнене, вторинне поетичне мовлення у кожній мові розвивалося своїм шляхом, тому що мови відрізняються, зокрема, мовною картиною світу, фіксованим чи змінним наголосом (наприклад, у польській мови наголос завжди падає на передостанній склад слова, у французькій – на останній).

Таким чином, на наш погляд, можна казати про два типи поезії. Первинна, проста поезія є найпершим видом мовленнєвої художньої творчості людини. Вона найчастіше зустрічається у найдавніших фольклорних творах, в окремих дитячих віршах. Вторинна поезія, поетичний ліричний твір у сучасному розумінні має такі риси, як багатство лексики, наявність складних метафор, особливу структуру, ритм та риму, використання різних стилістичних форм: символізму, рефренів, паралелізму, анафор, епіфор, алітерації, тісноти ряду, згущення й т.п. Сучасна лірична поезія вважається складніше організованим художнім текстом порівняно з прозаїчними творами.

Примітивний, первинний рівень поетичного мовлення сприймається майже на генетичному рівні. Ритмізовані та римовані українські ідіоми, дитячі віршики доцільні на початковому рівні навчання української як іноземної. Використання такого матеріалу сприятиме кращому засвоєнню синтаксичної структури української мови, легшому запам'ятовуванню простої побутової

лексики, покращенню вимови та інтонації, глибшому розумінню україномовної картини світу.

Використання вторинної поезії є корисним на просунутому рівні вивчення української мови як іноземної. Тут уже потрібні аналіз літературних елементів, глибинного змісту лексики, урахування соціокультурних особливостей поетичних творів, що неминуче призведе до глибшого вивчення нашої мови, суспільства, історії, культури.

Використання поезії у навчальному процесі, зокрема у вивченні української як іноземної, явно недооцінене. До такого висновку можна прийти, переглянувши численні підручники, призначені для вивчення української мови іноземними студентами. Запам'ятовування віршів розвивають мислення, фантазію, пам'ять студентів. Існує багато методичних методів, прийомів і засобів роботи з віршованим матеріалом, які дозволяють підвищити мотивацію студентів, поживити заняття, використати новий краєзнавчий чи просто пізнавальний матеріал.

Отже, для прискорення та підвищення якості викладання української мови як іноземної, для стимулювання пізнавальної та творчої діяльності студентів варто частіше використовувати на заняттях твори первинної та вторинної поезії. Це зробить звичні заняття цікавішими, підвищить їх ефективність, дозволить активізувати пізнавальну діяльність студентів, які вивчають українську мову.